

Párhuzamos interjú

Horváth Péter – Szakonyi Károly: Négykezes

Két jeles prózaíró összeszövetkezett, és szokatlan műfajú könyv született ebből a találkozásból, *Négykezes* címmel. A két „zeneművész", **Horváth Péter** és **Szakonyi Károly**. Mindketten a műfajok virtuózai, tucatnyi változatát használták vagy teremtették az irodalomnak és a művészetnek. Szakonyi Károly a mobilkomédiától a drámáig, a klasszikusok adaptálásáig, Horváth Péter a musicaltől a szociográfiáig és a történelmi nagyregényig. Nem meglepő, hogy rátaláltak erre a kifejezésmódra, egymás bemutatására.

Néhány kérdést intéztünk hozzájuk, hogy kifürkésszük ennek a közös munkának a titkait.

Kedves Károly és kedves Péter, hogyan jött létre ez a könyv?

Sz. K. A könyv ötlete Péteré. Az első mozzanatokra már nem emlékszem, azt vettük észre, hogy itt ülünk a szobámban, Péter egy kecses laptopot meg kis kézi mikrofont tesz az asztalra, és elkezdünk beszélgetni. Persze, felkészült néhány bemelegítő kérdéssel, de nem olyan volt ez, mint egy interjú. Inkább csevegés. Hol születtél, kik voltak a szüleid, hogy telt a gyerekkor az ifjúság… Múlt idézés, az írás – a pálya – kezdete, egyszóval csupa olyan dolog került szóba, amiről, ha kérdezik, sokat tud mesélni az ember. Péter figyelme különben is inspirált.

H. P. A könyv megírta magát. Beszélgettünk, beszélgettünk, Karcsi, a Könyv meg én, hogy kéne vagy legalábbis lehetne. Karcsi azt mondta, nem bánná, felőle akár... Én mondtam, hogy felőlem is, mert tisztelet, kíváncsiság, barátság, ilyesmik... És akkor mondta a Könyv, hogy ő. Hogy ő majd megcsinálja.

Kinek a leleménye a könyv címe?

Sz. K. Péternek rengeteg munkája volt a kézirattal, csodáltam is fáradhatatlanságát. Persze, jól tudom, hogy egyéb munkáit is bírja *sitzfleisch*sel. Na, és szellemi frissességgel. Így tehát teljességgel az ő érdeme ez a könyv.

H. P. Ezt csak a Könyv tudná megmondani, és ez nem nyegle tréfa vagy jópofaság. Egy könyv *MINDIG* többet tud saját magáról, mint a szerzője, vagy éppen szerzői. Én például két olyan regényt is írtam, amelyek mesélje a tizennegyedik (vagy tizenötödik?) századi Európában játszódik. Az a két könyv ma is kiáll magáért, sok mindent tud a korról. Én viszont simán megbuknék egy kortörténeti vizsgán.

Mindketten szuverén alkotók vagytok, saját temperamentummal, témavilággal, stílussal. Megtaláltátok-e a harmóniát? Vitatkoztatok-e sokat?

Sz. K. Egyébként megtisztelve éreztem magam, manapság már nem nagyon érdeklődik az új generáció a régi iránt. Tíz év van írói indulásunk közt, emlékszem, hogy pályakezdőkként és azután is folyamatosan kapcsolatban voltunk a korábbi nemzedék(ek) íróival. Természetesen kritikával. Ez a kritika ott volt a beszélgetéseinkben, engem kíváncsivá tett, vajon milyennek látja egy *fiatal*abb szerző a dolgaimat. Péter egyenes ember, és aki majd elolvassa a *Négykezest*, láthatja, hogy diskurzusunk őszinte volt, s nem elvtelen udvariaskodás.

H. P. Nem vitatkoztunk. Egyrészt mert nem volt miről. Ha lett volna, akkor se vitatkoztunk volna. Vehemensen biztosan nem. Karcsi udvarias, megengedő, tapintatos, én meg szervilis vagyok. Miért vitatkozna ő egy (előfordult) hebrencskedő, túllelkesült, hamarkodó hetvenéves nyikhajjal? Majd benő a feje lágya... És én miért vitatkoznék egy nálamnál húsz évvel idősebb íróval, akinek sok dolgozatát REMEKMŰNEK gondolom, tehetsége, állóképessége, műveltsége lenyűgöz, ráadásul a képét is bírom? Mi volna egy ilyen vita célja? Azt úgy is a Könyv dönti el, mi kerül bele és mit húz ki magából, ahhoz nekünk vajmi kevés a közünk... Azért volt valami. És van is még. Nem vita, csak... Én egyre mondtam, és mondom azóta is Karcsinak, írjon regényt. Két-három olyan remek regény van a birtokában, amit kötelessége megírni. Ő meg hárít. Nem hiszi, hogy MUSZÁJ volna megírnia azokat a regényeket. Hiába mondom, nem hiszi, hogy TARTOZIK velük... Azért a sok élményért, örömért, szeretetért, jóért-rosszért, amit kapott és kap az élettől... Azért fizetni kell *mindvégig*... És nála az a mindvég jó messze van még. Azt hiszem, lusta. Jó, tudom, pár évvel tényleg idősebb nálam, és lehet, hogy az ő korában már nem szabad lustaságnak hívni a lustaságot. De azért bogarat ültettem a fülébe. És mit minden ez is jól áll neki. Bogár a fülben. Ez még címnek is...

Károly gazdag életvallomását Péter reflexiói és saját prózai szemelvényei szépen ellenpontozzák. A kilencvenéves és a hetvenéves világlátásában érzékelhető-e a generációk találkozása?

Sz. K. Péter még abban az írói korban van, amikor tele van ambícióval, és ez rám, aki már olykor leülök egy útmenti kőre, ahonnan nem mindig könnyű felállni, hogy tovább menjek, serkető hatással volt (van), így aztán beszélgetéseink idején született is néhány új írásom.

H. P. Én nem érzem a korunkat. Mármint azt, hogy hány évesek vagyunk. Öregek? Fiatalok? Ha van „világlátásom" (a könyveimnek talán van olyanja) akkor az alapvetően nem különbözik az ötvenéves, negyvenéves, harmincéves, tizenéves Horváth Péterétől, mint ahogyan – azt hiszem – Karcsi gondolkodásmódja sem változott lényegesen a múló idővel. A gyermek- és ifjúkor élményei persze sok mindent meghatároznak, megalapoznak legalábbis. De hiba volna mindent a gyerekkorunkra fogni. A legszörnyűbb gyerekkor is édeni. Nincs felelősség, nincs idő. Csak a tapasztalás ragyogása. A pillanat szédítő ízei. A gyerek mindent a gyomrában érez. Éhséget, jóllakottságot, fájdalmat, örömet, bánatot, megalázottságot, szégyent, valahogy minden a gyomorban. Ott a szív, és ott a gondolat is, ha van gondolat. A gondolat nem fontos. Nincs is olyan, hogy gondolat, külön. Minden egyben van még. A gyomorban.

Felnőve elveszítjük ezt a bámulatos, boldogító egységet, ezért a legtöbb ember úgy véli, a VILÁG mindenestül jobb volt az ő gyerekkorában, mint mostanában. Pedig nem. Mi voltunk jobbak. (Mert még nem kellett rossznak lennünk.)

Megtudtatok-e egymásról sok olyan dolgot, amit korábban nem ismertetek? Például?

Sz. K. Mindig figyeltem Péter munkáira, prózájára, színpadi műveire, de ezeken a délelőttökön sok mindent megtudtam az életéről, s ami ebből ered, az írásművészetéről, a színházról, a novellista és a regényírói módszereiről. Mintha egy régi kávéházi asztalnál ültünk volna kapucíner vagy konyak mellett, leugorva valamelyik lap szerkesztőségéből, és megvitattuk volna az irodalom dolgait. Sok mindent ismerek Pétertől, de kellett ez a találkozás ahhoz, hogy alaposabban megismerjem, mert restellettem, hogy ő többet olvasott, látott tőlem.

H. P. Én nem tudtam, hogy Karcsi vadászpilóta szeretett volna lenni. Persze, ki nem szeretett volna az lenni? Normandia Nyeman! Vagy méginkább: űrpilóta! És kém. Én például nagyon sokáig szerettem volna kém lenni. Elsősorban a kiképzésre vágytam. Hogy belépek valahová, körbe se nézek, de már tudom, hogy hány pohár van a kredenc polcán, mikor állt meg a falióra, merre nyílnak az ajtók, és egyébként is mindent, mindent tudok, mert felkészült vagyok, öt nyelven beszélek, minden fegyverrel remekül bánok, és döglenek értem a nők... Félretéve a tréfát,

nem tudtam, például, hogy Karcsi – mondjuk így: – szerette a sorkatonai szolgálatot. Pontosabban azt az időt, amit azzal töltött. Egyrészt az élménygazdagsága miatt, másrészt..., és ez már disznóság a részemről, másrészt a lényének egyik része kifejezetten bírja, ha mások mondják meg neki, mi a dolga, mi a feladata. Abba azért már ne szóljanak bele okvetlenül, hogy minként csinálja meg, de hogy meg lesz csinálva, el lesz végezve, klasszul, az ziher. Egyébként ezzel részben magam is így vagyok. Nagyon tudnék teljesíteni, feladatot végezni – még egy függelmi rendszerben is –, valamiért, amiben hiszek, olyasvalaki parancsára, akinek fensőbbségét elismerem. De sajnos „nem hiszek semmiben", és olyan példaképem, akinek parancsait habozás nélkül teljesíteném, hát olyan példaképem nincs. Marad hát számomra a szabadság szenvedése.

Milyen módszerrel dolgoztatok? Mennyi munkátok van benne?

Sz. K. Eltelt egy-egy délelőtt ezekkel a diskurálásokkal. Péter a hangfelvételeket otthon átfésülte, gépbe írta, visszaküldte, javítgattunk, hiszen a nekieresztett szóözönt tisztázni kell, hogy nyomdakész lehessen. Nem csak stilárisan.

H. P. Nem volt munka. Beszélgetés volt. Fecsegés. Fürdőzés egymás idejében. Nézegettük egymást. Jé... Ez ilyen? Kávék. Korty pálinka. Néha félóra séta... A Könyv az más. Ő dolgozott. Szerkesztett. Betoldott, kihúzott, kiemelt. Áttette magát helyesírásba. Sokat konzultált egy kiváló szerkesztővel: Fogarasy Judittal. Na, ő például dolgozott. (Nem mintha a munka nem volna alapvetően nagyszerű dolog. Én nem is tudom, mit csinálnék, ha nem dolgozhatnék. IMÁDOK dolgozni!)

Voltak-e kényes, elhallgatni való mondatok? Cenzúráztátok-e egymást?

Sz. K. Sok mindenről esik szó kendőzetlenül két férfiember között, illett vigyázni arra, hogy ne bántsunk meg senkit.

H. P. Egymást semmiképpen. Sajátmagunkat? Nagynéha, a szükséges mértékig. Hogy ne okozzunk fájdalmat másoknak azzal, amit róluk mondunk. A tapintat sokszor fontosabb az igazságnál.

Gazdagítja a könyvet, hogy mindkettőtök műveiből szemelvényeket illesztettetek bele. Beleszóltatok-e egymás választásaiba? (Az eredmény a kérdezőnek nagyon kedvére való!)

SZ. K. A könyvben található novelláim vagy egyéb szemelvények ugyancsak Péter szerkesztési eredményei, ahogy az egésznek a szerkesztése (fejezet címek, stb.) ugyancsak. Nagyon jártas a munkáimban.

H. P. Nem tudom, a Könyv mit felelne erre. Az én emlékeim szerint én választottam az írások zömét. Persze, ez fordítva is működhetett: az írások szólítottak meg engem... Na, Petike, tegyél csak bele a Könyvbe!

A másiknak melyik könyvét, művét irigylitek?

Sz. K. Az író ne irigyelje a másik művészi teljesítményét, mint például az *Öl* című bravúros regényét, mert hiába is irigyelné, belátható, hogy ilyet soha nem tudna írni. Szerencsére mind mások és mások vagyunk, és ha jót akar írni az ember, akkor csakis a maga kútjából merítsen. (Ha van benne víz!)

H. P. Én nagyon bírnám, ha Szakonyi minden művét én írhattam volna... Amit pedig tényleg irigylek, az a feltétlen, kortársi, írói, olvasói, baráti elkötelezettsége, amellyel rendszeresen beszámol írótársairól, műveiket népszerűsíti, újraolvasásukra bíztat. Mintha tényleg meggyőződése volna, hogy van értelme az egésznek, hogy vannak fontos dolgok, van kötelesség, felelősség akkor is, ha soha senki nem kér számon ilyesmit senkin... Svihák a Szakonyi, nagyon érti a viccet, de azért résen van... Ha mégis volna Isten, nehogy a tisztítótűznél rosszabb helyre küldje...

Horváth Péter – Szakonyi Károly: Négykezes
Kossuth kiadó, 2021.